
Vas strunjit în lemn (urnă de vot)
din proprietatea primarului Josef Gull (1820–1899),
aflat în colecția Muzeului de Istorie Sighișoara

Dr. Nicolae TEȘCULĂ

nicolaetescula@yahoo.com

Rezumat. Istoria Sighișoarei se împletește timp de secole cu viața meșteșugarilor breslași. Breslele sunt cele care au stabilit reperele vieții economice, sociale, militare și politice. Desființarea breslelor meșteșugărești în anul 1872 a dus în cele din urmă la preluarea prin donații a patrimoniului acestora de către muzeu. La aceasta s-a adăugat o serie de obiecte realizate de meșteșugari, care se evidențiază printr-o calitate și printr-o formă de excepție, care ne face să le atribuim, fără modestie, în categoria operelor de artă. Este și cazul unui vas strunjit în lemn cu număr de inventar 514. Vasul are o înălțime de 38 de centimetri, diametrul bazei este de 13 centimetri și la nivelul gurii are 9,5 centimetri. Prezintă și o toartă din lemn, scobită din același material. Îi lipsește capacul. Pe exterior este vopsit în culoare neagră și pe corpul exterior este pictată o emblemă, care prezintă un scut deasupra căruia se află o coroană. Pe decor apare și anul 1744. Din fișa de evidență realizată de Julius Misselbacher se menționează faptul că aparținut primarului urbei, Josef Gull. Vasul este strunjit în lemn și a fost probabil o urnă de vot a breslei turnătorilor de clopote. Prezența acestor meșteșugari specializați în strunjitul lemnului la Sighișoara arată faptul că aceștia cunoșteau tehnicile necesare pentru strunjirea în lemn folosite la nivel european. Măiestria cu care a fost realizat acest vas demonstrează cunoașterea în profunzime a meseriei, fiind meșteri care și-au perfecționat deprinderile prin peregrinări în continental european pe perioada călției. Nu în ultimul rând comanditarul acestui vas cunoaște moda timpului și dorește să își împodobească casa la fel, cum o are aranjată contemporanul său din vestul continentului, acuratețea artistică cu care este realizat contribuind la întregirea imaginii cu privire la viața privată și la mentalitățile epocii.

Cuvinte cheie: Sighișoara, bresle, bresla turnătorilor de clopote, bresla strungarilor în lemn, Josef Gull.

Gedrehtes Holzgefäß (Wahlurne) des Bürgermeisters Josef Gull (1820–1899) in der Sammlung des schäßburger Geschichtsmuseums (Zusammenfassung)

Zusammenfassung. Die Geschichte Schäßburgs ist seit Jahrhunderten mit Leben und Schaffen der Zunfthandwerker verbunden. Die Zünfte waren diejenigen, welche Maßstäbe des wirtschaftlichen, sozialen, militärischen und politischen Lebens setzten. Der Wohlstand der gesamten Stadt hing von der Entwicklung des Handwerks ab. Die Auflösung der Handwerkszünfte im Jahr 1872, führte schließlich dazu, dass das Museum deren Güter durch Spenden übernahm. So kam eine Reihe von handwerklichen Artikeln hinzu, die sich durch ihre Qualität und ihre außergewöhnliche Form auszeichnen, welche uns diese - ohne Zurückhaltung - in die Kategorie der Kunstwerke einordnen lässt. So auch bei einem gedrechselten Holzgefäß mit der Inventarnummer 514. Dieses Gefäß hat eine Höhe von 38 Zentimetern, der Durchmesser der Vase beträgt 13 Zentimeter und an ihrer Öffnung 9,5 Zentimeter. Sie hat auch einen Holzgriff, der aus dem gleichen Material ausgehöhlt wurde. Der Deckel fehlt. Außen ist sie schwarz lackiert und mit einem Emblem bemalt, das ein Schild über dem sich eine Krone befindet darstellt. Auf der Verzierung ist auch die Jahreszahl 1744 erkennbar. Aus dem von Julius Misselbacher erstellten Aktenblatt geht hervor, dass sie dem Bürgermeister der Stadt Josef Gull gehörte. Das Gefäß ist aus Holz gedrechselt und war vermutlich eine Wahlurne der Glockengießerezunft. Die Anwesenheit der auf das Drechseln spezialisierten Handwerker in Sighișoara zeigt, dass sie die notwendigen Techniken des Drechsels von Holz in Europa kannten. Die Kunstfertigkeit, mit der dieses Gefäß ausgeführt wurde, zeugt von der tiefen Kenntnis des Handwerks der Holzdreher, welche ihre Berufserfahrungen durch Reisen als Lehrburschen auf dem europäischen Kontinent vertieften. Nicht zuletzt, kannte der Besitzer dieses Gefäßes die Moderichtung der Zeit und wollte sein Haus so ausstatten, wie es auch seine Zeitgenossen aus dem Westen des Kontinents eingerichteteten, wobei die künstlerische Genauigkeit, mit der er dieses tat, zu der Vervollständigung unseres Bildes von der Privatsphäre und den damaligen Denkweisen beitrug.

Schlüsselwörter: Sighișoara, Zünfte, Glockengießerezunft, Drechslerzunft, Josef Gull.

Istoria urbei de pe Târnava Mare se împletește timp de secole cu viața meșteșugarilor breslași. Breslele sunt cele care au stabilit reperetele vieții economice, sociale, militare și politice. Prosperitatea orașului a depins de evoluția vieții meșteșugărești. Ucenicii, calfele și meșterii au fost cei care s-au implicat în întrajutorarea semenilor nevoiași și bolnavi, au apărat burgul prin construirea turnurilor, zidurilor și bastioanelor și prin participarea directă la asedii. De asemenea, din rândul lor s-au ales primarii și membrii sfatului orașenesc, stabilind legi și regulamente urbane, care au influențat viața cetății.

Desființarea breslelor meșteșugărești în anul 1872 a dus în cele din urma la preluarea prin donații a patrimoniului acestora. La acesta s-a adăugat și o serie de obiecte realizate de meșteșugari, care se evidențiază printr-o calitate și printr-o formă de excepție, care ne face să atribuim, fără modestie, în categoria operelor de artă.

Vas cu nr. inv. 514

Este și cazul unui vas strunjit din lemn cu număr de inventar 514. Din fișa de evidență realizată de Julius Misselbacher se menționează faptul că, la data de 18 iunie 1906, acest obiect, care a aparținut primarului urbei Josef Gull este donat de preotul Josif Hechert. Vasul are o înălțime de 38 de centimetri, diametrul vazei este de 13 centimetri și la nivelul gurii are 9,5 centimetri. Obiectul prezintă și o toartă tot din lemn, scobită din același material. Îi lipsește capacul. Pe exterior este vopsit în culoare neagră și pe corpul exterior este pictată o emblemă care prezintă un scut deasupra căruia se află o coroană. În plan central sunt prezentate două pistoale încrucișate deasupra cărora sunt desenate două cifre 1 și 7 încadrate de o scăriță folosită la șeaua calului. Sub pistoale sunt desenate două cifre 4 intercalate de un clopot. Scutul este mărginit stânga și dreapta de decorațiuni vegetale și de câte un leu pe fiecare parte. Decorul acestora este specific stilului baroc, iar cifrele menționează un an, 1744. Scutul cu decorațiunile este realizat în culoare galbenă. Posibil să fie o urnă de vot a breslei armurierilor.

Această descriere a vasului ne demonstrează faptul că obiectul este strunjit în lemn, deci este opera strungarilor în lemn. Breasla strungarilor în lemn (Drechslerzunft) este atestată documentar în anul 1473. Documentul, care menționează prezența strungarilor în lemn arată că la acea dată, în cadrul breslei existau două specializări: cei care realizau vase mari din lemn și cei care realizau pahare din lemn. În secolul al XVI-lea aceștia devin una dintre cele mai importate bresle din urbe, având dreptul și obligația de a locui în cetate. În 1509 sunt amintiți documentar împreună cu toți strungarii din Sibiu și din Mediaș, care își stabiliseră un nou statut. Ei mai sunt menționați și într-un document din 1536 împreună cu strungarii din Sibiu și Bistrița.¹

Datarea vasului în anul 1744 atestă prezența acestei bresle la Sighișoara și la mijlocul secolului al XVIII-lea. Vasul reprezintă o comandă specială realizat de un meșter strungar în lemn, posibil pentru o breasla clopotarilor din Sighișoara, a cărui blazon este cel mai probabil reprezentat pe acest vas. A fost folosit pentru alegerea funcțiilor de conducere ale breslei. Nu știm cum a ajuns la ultimul proprietar, care a fost, după cum am menționat mai sus, Josef Gull.

Despre Josef Gull știm a fost jurist și om politic sighișorean. Se naște la 5 decembrie 1820 la Sighișoara. A urmat ciclul primar și gimnazial al „Școlii din Deal”, gimnaziul evanghelic din Sighișoara, până în 1839, după care studiază dreptul la Tg. Mureș, devenind avocat. La 1844 își începe practica juridică la Tabla Regească din Tg. Mureș, după care lucrează la Magistratul orașului și scaunului Sighișoara ca secretar-onorar, până în 1851, când pentru o perioadă de 10 ani devine avocat. La Dieta de la Cluj din 1848 este deputat al Sighișoarei, înlocuindu-l pe deputatul de drept decedat, Karl Gooß. Împreună cu Georg Daniel Teutsch își va nuanța poziția devenind un oponent al uniunii Transilvaniei cu Ungaria. Tot la 1848, în timpul revoluției este membru al gărzii cetățenești din orașul

---

1 Baltag 2015, p. 104.

natal, luptând în războiul civil de partea imperialilor. Din 1861 senator, apoi viceprimar și din 1866 primar al orașului Sighișoara, poziție în care va rămâne până în 1881, când se va retrage din funcție. Va fi deputat în cadrul Universității Saxone între 1861–1862, în Dieta de la Sibiu 1863–1864 și membru al Reichstag-ului de la Viena între 1864–1865, unde se va evidenția ca un adept al unității imperiului și se va opune unirii Transilvaniei cu Ungaria. Va deveni membru al grupării *bătrânilor sași*. Va fi ales în Parlamentul maghiar între 1867–1869 și 1872–1875 din partea Sighișoarei și între 1881 și 1896 din partea localității Cristian (jud. Sibiu). Va deține calitatea de membru al Consistoriului General al Bisericii Evanghelice C.A. din Transilvania și al Prezbiterului Bisericii Evanghelice din Sighișoara.

Este autorul unor numeroase articole juridice și de istorie a dreptului din Transilvania și a activității sale în viața politică și cel care a realizat traducerea documentelor redactate în limba maghiară pentru primul volum din *Urkundenbuch*. A fost membru în conducerea Asociației Gustav Adolf. Se stinge din viață la 23 iunie 1899, în Sighișoara.²

Revenind la vas, acesta este realizat prin strunjirea lemnului. Strungul sau strungul pentru lemn este o mașină pentru producerea pieselor cu sistem de rotație. În decursul timpului, nu s-au schimbat multe în structura de bază a unui strung: În stânga strungului se află capul de prindere sau capul, în partea dreaptă punctul central, cunoscut și sub denumirea de contrapunct sau pană, iar în mijloc este suportul sculei. Caracteristica importantă a strungului este înălțimea și lățimea centrală, deoarece nu pot fi rotite piese cu dimensiuni mai mari decât cele ale strungului. Pentru ca mașina să funcționeze fără probleme, lagărul și tipul de construcție (stabilitate) al mașinii sunt, la rândul lor, importante. Pentru Evul Mediu, se pot distinge un strung cu cablu de tragere și un strung de basculare. Ambele au un sens de rotație alternativ (intermitent), astfel încât piesa de lucru nu poate fi prelucrată, în cea de a doua rotație. De asemenea, există un șurub cu plumb, care este utilizat pentru a menține cinematica între rotația piesei de prelucrat și avansul sculei. La începutul secolului al XV-lea, o manivelă de mână a fost folosită ca unitate de acționare și se poate presupune că Leonardo da Vinci a dezvoltat un strung, unde o volantă a fost acționată printr-o placă de rulare. Cu toate acestea, conceptul unei mișcări rotative continue nu a putut prevala. Este de remarcat faptul că această inovație, de exemplu în ceea ce privește forma și mașina de șlefuit, a existat încă de la începutul Evului Mediu și impulsul continuu în plan orizontal. Un transfer de tehnologie nu poate avea loc din orice motiv. O inovație a fost trecerea de la strungul manual la strungul mașină. Această trecere a avut loc în epoca modernă, probabil în secolul al XVIII-lea.³

În Evul Mediu, cel mai simplu strung, atât mobil, cât și staționar, este strungul cu tragere prin cablu. Strungul cu tracțiune sau strungul cu arcul întins, după principiul arcușului viorii se bazează pe implementarea principiului de răsucire în plan orizontal, viteza de rotație fiind dependentă de diametrul piesei de prelucrat și de lungimea centurii. În plus

2 Hoch 1899; Schuller 1902, p. 161; *Idem*, 1904, pp. 775–776.

3 Müller 2008, p. 173.

pe lângă măiestria meșterului este nevoie de un asistent pentru mișcarea angrenajului. Prin mutarea cablului înapoi pe verticală și oferirea unui pas, asistentul nu numai că a putut fi eliminat, dar viteza de rotație și precizia au putut fi, de asemenea, crescute semnificativ, datorită lungimii mai mari a centurii și a tragerii uniforme. Și nu în ultimul rând, acest strung înclinabil este un dispozitiv staționar, care necesită o stație de lucru corespunzătoare. Cu toate acestea, inovația ulterioară nu a schimbat metoda de lucru cu schimbarea direcției de rotație. Trecerea de la strungul simplu fix cu tracțiune, descris de Theophilus Presbyter în jurul anului 1100, la strungul balansoar, așa cum este cunoscut la mijlocul secolului al XIII-lea, nu poate fi definit cu precizie în termeni de durată. Prin urmare, istoria sa poate fi urmărită, dar utilizarea strungului în funcție de produs, exemple etnografice și regiunea periferică a Europei moderne demonstrează, că necesitatea strungului modern nu au existat întotdeauna.⁴

Prezența acestor meșteșugari specializați în strunjitul lemnului la Sighișoara arată faptul că aceștia cunoșteau tehnicile necesare pentru strunjirea în lemn la nivel european. Măiestria cu care a fost realizat acest vas demonstrează cunoașterea în profunzime a meseriei strungarului în lemn, fiind meșteri care și-au perfecționat meseria prin peregrinări în continentul european pe perioada calfei.

Nu în ultimul rând comanditarul acestui vas cunoștea moda timpului și dorea să își împodobească casa la fel cum o avea aranjată contemporanul său din vestul continentului. Mai mult, acuratețea artistică, modul în care vasul este realizat contribuie la întregirea imaginii cu privire la viața privată și la mentalitățile epocii.

Bibliografie

- Baltag 2015 Gheorghe Baltag, *Sighișoara. Schäßsburg. Segesvár. Istoria Sighișoarei de la întemeierea orașului și până în 1945*, ediția a II-a revizuită, Sibiu: Editura Honterus, 2015.
- Hoch 1899 Karl Hoch, *Die Entwicklung nderer Politik seit 1848 im Rahmen eines politischen Lebensbildes Josef Gulls*, Schäßsburg, 1899.
- Schuller 1902 Friedrich Schuller, *Schriftsteller Lexicon der Siebenbürger Deutschen*, IV, Band, Hermannstadt: Druck und Verlag von W. Kraft, 1902.
- Schuller 1904 Friedrich Schuller, „Josef Gull” in *Allgemeine Deutsche Biographie*, Historische Kommission der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Band, 48, 1904, pp. 775–776.
- Müller 2008 Ulrich Müller, „Drechseln und Böttchern-Holz und verarbeitende Handwerk”, în *Archäologische und mittelalterliches Handwerk. Eine Standortbestimmung. Beiträge des 10. Kolloquiums des Arbeitskreises zur archäologischen Erforschung des mittelalterlichen Handwerk*, Herausgegeben Walter Melzer, Westfälischen Verlagsbuchhandlung Mocker&Jahn, Soest, 2008, pp. 169–200.

---

⁴ *Ibidem*, p. 176.